

Samfelagsins skylda at taka sær av og verja tann sinnissjúka

Seinnu árin er hugsanin í samfelagnum nógv broytt móttvegis sinnissjúkum. Nú verður meira tosað um rættin hjá tí sjúka til sjálvur at taka avgerðir í egnum málum.

M.a. hetta segði August Vang, økissárlæknir, á einum pallborðsfundi, sum felagið Sinnisbati skipaði fyri í Havn herfyri.

Næstseinstasta leygardagin skipaði felagið Sinnisbati fyri almennum fundi um sinnissjúkralógina, tað vil siga um lógina, sum heimilar, at fólk verða noydd inn á psykiatriska deild á sjúkrahúsum.

Formaðurin í Sinnisbata, Sverring á Lofti, bjóðaði vælkommin og segði, at grundin til, at felagið hevði tikið hetta evnið fram, er, at danir helst fara at fáa nýggja lóg á hesum økinum. Henda skal koma í staðin fyri nógaldandi lóg frá 1938, og er hetta sama lóg, vit hava í Føroyum.

Teir báðir, sum greiddu frá, vóru Trygvi Jacobsen, advokatur, og August Vang, sum stutt síðan er settur í starv sum økissárlæknir.

August Vang legði fyrri og visti á, at tað, evnið veruliga snýr seg um, er,

hvat hendir, tá umhvørvið — samfelagið — og tann einstaki gerast ósamd vegna sinnissjúku.

Hetta er ein spurningur, sum hevur verið til allar tíðir. Longu í gulatinglógnum og í gomlum donskum lógum eru reglur um, hvussu farast skal fram móttvegis sinnissjúkum. Meginreglan er, at samfelagið krevur ávísar trygd móttvegis sinnissjúkum, meðan samfelagið hinvegin hevur skyldu at taka sær av og verja tann sjúka.

August Vang endaði áhugaverdu søguligu frageiðingina við lógini frá 1938, sum vit enn hava. Hon hevur somu meginreglu, sum tær eldru, og hon nýtir medisinsk eyðkenni í sambandi við at noyða fólk inn á sjúkrahús.

Lógin ásetur tvær

høvuðsorðir og tær eru, at tú ert vandamikil fyri onnur ella teg sjálfan, ella at útlitið til, at tú gerst friskur verður munandi verri, um tú ikki fært viðgerð. Eisini heimilar lógin, at læknin kann nokta at skriva teg út aftur, sjálvt um tú sjálvur ynskji at leggjast inn.

August Vang greiddi frá, at seinnu árin er hugsanin í samfelagnum nógv broytt móttvegis sinnissjúkum. Nú verður meira tosað um rættin hjá tí sjúka til sjálvur at taka avgerðir í egnum málum.

Lógin ásetur eisini kærumøguleikar. Men tað er ógvuliga torført, ja næstan ógjørligt at fáa viðhald í klagum. Tað verður bert hugt eftir forrellum skeivleikum. Um innleggingin var rætt og rimilg verður stóða ikki tikin til.

Talið av fólkið, sum eru noydd inn á sjúkrahús í Føroyum, er í miðal 9 um árið. Tað eru 3% av øllum innleggingum á psykiatrisk deild.

Trygvi Jacobsen greiddi fyrst frá lógini, vit nú hava og seinna kom hann inn á nýggja uppskotið hjá donum.

Hann visti á, at persónliga frælsið er í grundlógini tryggjað øllum borgarum, og at lógin um at noyða fólk á sjúkrahús er avmarking í grundlógartryggjað rættind.

Fyrsta treytin fyri at kunna noyða fólk inn á sjúkrahús er, at viðkomandi er sinnissjúkur. Síðan koma hinar orðirnar um, at hann er vandamikil og krevur viðgerð.

Kanningar av innleggingum í Danmark vísa, at av teimum, sum verða noydd inn á sjúkrahús sambært hesa lóg, uppfyllir 1/3 ikki fyrstu treytina — tey eru ikki sinnissjúk.

Trygvi Jacobsen greiddi eisini frá mánagongdini, tá fólk verða

noydd inn á sjúkrahús, og visti á, at í seinasta enda er tað yvirleknin, ið skal kanna um fortreytirnar eru í lagi.

Nýggja danska lógaruppskotið hevur tvey høvuðsendamál:

1. Styrkja rættartryggingina hjá sinnissjúkum í sambandi við at verða noydd inn á sjúkrahús, i sambandi við noktan at sleppa út aftur og i sambandi við tvingilsviðgerð.

2. Tryggja sjúklinginum mest møgulega ávirkan á egnu stóðu og viðgerð.

I lógaruppskotið er treytin um, at sjúklingurin skal vera sinnissjúkur broytt til eisini at fevna um sinnissjúkulkjandandi stóðu.

Fleiri aðrar broytingar eru eisini. Ein er i sambandi við tilsýnsverju, sum eftir uppskotið skal broytast til at fáa patientráð í staðin. Eisini skal læknin gera serstaka viðgerðarætlan fyri hvønn einstakan sjúkling.

Kærureglurnar hjá sjúklingunum skulu broytast og gerast betri. M.a. skal skipast kærunevnd at taka sær av hesum.

At enda var komið inn á spurningin, um tað er neyðugt at fáa nýggja lóg í Føroyum. Hvørgin teirra gav nakar beinleiðis svar, men vist varð á, tað góða í danska uppskotið, og eisini hildu teir tað vera gott, at fólk høvdu kreftir at taka hetta stóra evni til umhugsunar.

Vit eiga at endurskoða gomlu lógina

— Eg haldi, at fundurin hjá Sinnisbata var góður, og tað er einki at ivast í, at ein lóg á hesum økinum, sum er 50 ára gomul, treingir til viðgerð og umhugsan, sigur Marita Petersen, lærari og lótingskvinnu, sum var við á fundinum. Vit hava biðið hana gera viðmerkingar til fundin. Hon sigur:

Fundurin hjá Sinnisbata var góður, og tað er einki at ivast í, at ein lóg á hesum økinum, sum er 50 ára gomul, treingir til viðgerð og umhugsan.

Vit hava í dag í nogvar málalógina broytta hugsan og innstilling til sinnissjúk, og tað eigur at siggja

ast aftur í lóggávu. Vit hugsa nú meira um, at tann sjúki sjálvur virkar við i viðgerðini, og sjálvur er við at taka avgerð um sitt egna liv.

Eisini eru vit meira á varðhaldi, fyrri at tryggja rættindini hjá sjúklinginum og bota um kæru

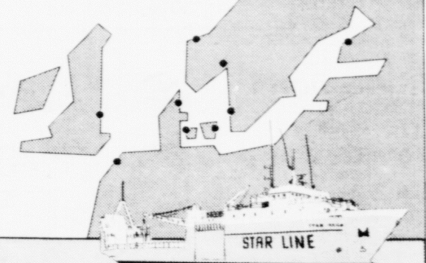
møguleikarnar, og tað er just slikur hugsunarháttur, ið sæst aftur í danska uppskotið.

Tað er gott, at Sinnisbati hevur tikið málið upp, men eg haldi, at vit onnur eisini hava skyldu at taka stóðu og siga okkara hugsan.

VIT FERMA

TIL FØROYA

Rúmt og trygt
-STÚTT Í NORRØNUM FARVATNI

HVØRJA VIKU

Vlissingen Mánadag
Midelfart Mikudag
København Hósdag
Aalborg Friggjadag

ADRU HVØRJA VIKU

Grimsbý Drømmen
Halmstad

REGLULIGA

Trondheim
Aalesund
Vasa

STAR SHIPPING

POSTSMOGA 103 • FR 110 TÓRSHAVN
TLF. 14980 • TELEX 81215 • TELEFAX 15926

Seyðurin skal nú av bønnum ...

HEGN — STIKUR — URTAGARÐSGIRÐINGAR

og annað til endamálið fáa tit alt um somu leið hjá:

P/F THOMAS DAM

Uppi á Hálsi • tlf. 11400 - 100 Tórshavn

